

Donacia springeri – den rätta historien om upptäckten [*Donacia springeri* - the true story about it's discovery in Sweden]

PER PRÜTZ

I förra numrets artikel om rörbocken *Donacia springeri* (Ljungberg 2013) hade tyvärr ett faktafel smugit sig in. Arten upptäcktes på Ingarö inte 1977 av Tor-Erik Leiler som angavs i artikeln, utan flera år tidigare. Här är berättelsen om omständigheterna kring upptäckten:

Jag är mer eller mindre uppväxt på Ingarö, där mina föräldrar hade ett stort sommarställe med strandtomt mot nämndöfjärden vid Vishamnsviken på södra delen av ön. Redan på 30-talet började min bror och jag samla fjärilar här inspirerade av en samling både fjärilar och skalbaggar som far hade med sig från Landskrona insamlade någon gång på 10-talet. Arter som nu försvunnit från större delen av skärgården var inte så ovanliga då såsom t.ex apollofjäril och hagtornsfjäril och den nu aktuella fetörtsblåvingen kunde träffas på flygande bland klipporna där det fanns bestånd av kärleksört. Några andra intressanta arter som fastnat i mitt minne är större dagsvärmare *Macroglossa stellatarum* på Nepeta-häcken runt huset samt svävflugelik dagsvärmare och vitsprötad skymningssvärmare på syrenhäcken. När det gällde bestämning av arterna skickade far mig till sin tandläkarkollega och fjärilsexpert Fritiof Nordström på Kungsholmstorg i Stockholm (ej som patient gudskelov) speciellt för de svårbestämda men spännande nattflyna. Och skalbaggar - ja, en dag kom bonden Axel Vennberg från gården eller kanske snarare torpet Kolbacken och överlämnade en ekoxe som han hittat i sitt hölass. Han visste att vi var intresserade av skalbaggar men något sådant hade vi inte väntat oss. Stor sensation var det och far tog kontakt med Riksmuseet och överlämnade detta exemplar till dem och fick i gengäld ett annat ur deras material. Den här ekoxen från Ingarö finns till beskådande i riksmuseei samling vad jag vet än idag.

Den lilla sjön Långviksträsk i Ingaröskogen har alltid haft en särskild lockelse på mig med

Figur 1. *Donacia springeri* de två första fynden 22/6 1971 resp. 22/6 1974. Från samlingarna i Riksmuseet.

The two first specimens of *Donacia springeri* found in Sweden, at Långviksträsk, Ingarö, SE of Stockholm on 22 June 1971 and 22 of June 1974 by the author. From the collections in the Natural History Museum. Photo: Bert Gustafsson.

sin ödemarksstämning och svårtillgänglighet. Den är omgiven av en sumpig myr och själva sjön är väldigt sur med ett pH-värde på 4 ungefär och följaktligen mycket näringsfattig. År 1970 började jag samla skalbaggar på allvar och det blev många turer till Långviksträsk. Jag gav mig katten på att jag skulle avlocka sjön någon liten hemlighet. Det första exemplaret av *Donacia springeri* hittade jag så tidigt som 22 juni 1971. Jag skrev in i min dagbok att jag hävade utmed stranden av Långviksträsk och bl.a. fick en *Donacia*. Som ganska nybliven skalbaggsamlare hade jag ingen annan litteratur än Danmarks Fauna till mitt förfogande, så baggen fick stå i "indet.-lådan" tillsvidare. Men så kom nionde

Figur 2. Vid Långviksträsk 22/6 1977 då de första fynden skulle bekräftas: Fr.h. Tor-Erik Leiler, Tord Nyholm och Per Prütz.

At Långviksträsk on the 22 June 1977, when the first records (Fig. 1) should be confirmed. From the right: Tor-Erik Leiler, Tord Nyholm and Per Prütz.

delen av "Die Käfer Mitteleuropas" ut, och jag kom preliminärt fram till *Donacia springeri*. Nu verkade ju inte det särskilt troligt, vad skulle den ha här på Ingarö att göra? Så jag åkte upp till Riksmuseet och satte den på Tord Nyholms skrivbord, eftersom jag visste att han sysslade med bl.a. släktet *Donacia*. På skrivbordet blev den sittande och ingenting hände. 1974 samma datum 22 juni gjorde jag ett nytt besök på lokalen och lyckades häva in ett exemplar till, denna gång en hane. Jag gjorde en genitalpreparering och klistrade upp organet på kartongen och så iväg till riksmuseet och Tord Nyholm igen. Han lovade att titta på den. Så gick det en tid igen. Och en vacker dag kom ett telefonsamtal från Tord om att det mycket riktigt var en *springeri*. Han var eld och lågor och bad mig visa lokalen, så den 22 juni 1977 åkte vi dit tillsammans med Tor-Erik Leiler och min fru. Tord och jag håvade bland starttuvorna men lyckades inte hitta något exemplar medan däremot Tor-Erik som plumsat över till andra sidan sjön (den västra) fann ganska många. Arten blev i alla fall återfunnen och Tord fick sin "högtidsstund".

Så var då sjöns hemlighet avslöjad. Det blev inget mosslik, och inte heller de stora kiloabborrar, som enligt lantbrukaren och nämndemannen på gården Vishamn, Carl Hindell, skulle ha funnits där för länge sedan (nu finns där bara s.k.

tusenbröder). Istället blev det en liten rörbagge, men jag hade i alla fall satt Långviksträsk på kartan. Utan tvekan mitt livs fynd. Jag letade senare efter *Donacia springeri* vid två småsjöar till på Ingarö, Svartträsk och Återvalls träsk, men där kunde jag inte finna den.

Stort tack till Bert Gustafsson och Johannes Bergsten vid Riksmuseet i Stockholm för hjälp med att hitta och fotografera av mina båda första exemplar av *Donacia springeri* i riksmuseets samlingar.

Referens

Ljungberg, H. 2013. Springers rörbock (*Donacia springeri*) – hur utbredd kan den vara i Sverige? – Entomologisk Tidskrift 134: 130-134.

Per Prütz, Segergatan 43, 26140 Landskrona

Summary

In the previous issue of Ent. Tidskr. the status of *Donacia springeri* in Sweden was described, however, with wrong facts about how it was discovered in the country. The beetle was actually found several years before the date given (Fig. 1), after many years of insect collection on the island Ingarö. My determination of the beetle was confirmed by the expert Tord Nyholm in 1977 and an excursion (Fig. 2) confirmed the population was still present.